

Med Jens i det danske landskab

Af Mads Lidegaard

I marken ved en bornholmsk sagnsten. (Foto: Hans Kapel).

Jens og jeg har haft mange mindeværdige ture i Grønland, men endnu flere i Danmark, hvor Jens var illustrator til mine bøger om Hærvejen gennem adskillige år, og da var han jo nødt til at være med i marken for at få sine motiver. Det var typisk daglange ture til fods gennem landskabet i Jylland, og han var også med på de vestjyske ture, da jeg syslede med Ravvejen og på Bornholm,

da jeg var på jagt efter hellige sten. Vi kombinerede turene med forskellige arrangementer, hvor vi optrådte sammen med foredrag eller »røverhistorier«, som Jens foretrækker at kalde det, og der var han rigtig i sit es, når han sad omgivet af tilbedende kvindelige tilhørere og gav sine historier til bedste.

Belært af dyrekøbt erfaring anbragte vi os altid bagest i salen, hvis vi ved sådan-

ne lejligheder også skulle påhøre andre indlæg, for man blev jo let lidt døsigt efter en lang dag i det fri. Det gik jo også i reglen, som det skulle, men en dag blev Jens afsløret. Vi skulle begge optræde i Århus ved et seminar om grønlandsk filosofi og havde begge lykkeligt fået afleveret vore indlæg og sad så og påhørte en ung eskimologs dybsindige tanker om emnet. Taleren var sikker på, at Grønland manglede en filosofi og at der burde ansættes en professor i faget ved universitetet i Nuuk – og at denne mand skulle være – Jens Rosing! Alles øjne vendte sig mod den designede professor, men han sad ved min side – i dyb og uforstyrret søvn. Jeg skønnede, at det ville være ubarmhertigt at vække ham op til disse barske realiteter og vinkede afværgende til salen, der lod ham sove videre – og taleren fortsatte.

Jens var noget anderledes i det danske landskab end i Grønland. Hans sikre stedsans deroppe var ikke fulgt med til heden i Jylland. Og på samme måde var hans lige så sikre instinkt for grønlandske fortidsminder noget usikker, når det gjaldt danske vejspor og volde og dæmninger. Jens har »fundet« mange sådanne, uden at de var særligt overbevisende.

Til gengæld var hans sans for naturens liv, især da dyrene, lige levende. Planterne har han ikke så meget sans for, al den stund han jo ikke er bonde men »lavere jæger«, som han selv udtrykker det. Ene- ste undtagelse var de planter, der kunne anvendes til snaps, og dem har vi hjemført ganske mange af.

Jeg opdagede hurtigt, at hans interesse ikke blot gjaldt de vilde dyr, som vi begge var meget optaget af, men næsten endnu mere de tamme, specielt da, hvis de repræsenterede gamle og uddøende racer eller eksotiske ænder fra fjerne lande, haleløse katte, gamle arbejdsheste eller hunde med arktiske aner. Så kom skitsebogen frem og Jens arbejdede – og hærvejsbøgerne blev fulde af den slags tegninger, der jo ikke umiddelbart havde så meget med de gamle veje at gøre. Da vi engang løb på et vældigt stykke kødkvæg, og en hærflug pludselig optrådte på samme mark, måtte begge jo med på tegningen.

Og alle de hellige sten var glemt, da en ådselsgrib viste sig over Almindingen på Bornholm. Den var dagens sensation fremfor alt andet.

Der kunne dog ske helt uventede ting med dyrene. Da vi fulgte nogle gamle

spor, endte de lige ved indgangen til Givskud Løvepark, og vi måtte så have en tur i bil gennem parken for at følge sporene. Og der lå så løver og kameler midt i de gamle vejspor, et motiv, som Jens selvfølgelig ikke kunne stå for.

Der er dog også mennesker at møde, selv i de mest afsides jyske egne. En dag havde Jens og jeg fulgt nogle gamle spor fra en oldtidsvej nær Ølgod og havde sat os til rette i hjulsporene ved foden af nogle vældige bronzealderhøje i lyngen for at nyde vores frokost. Vores værter den foregående nat havde givet os nogle klatkager med, og Jens trak sin feltflaske med rypesnapsen frem.

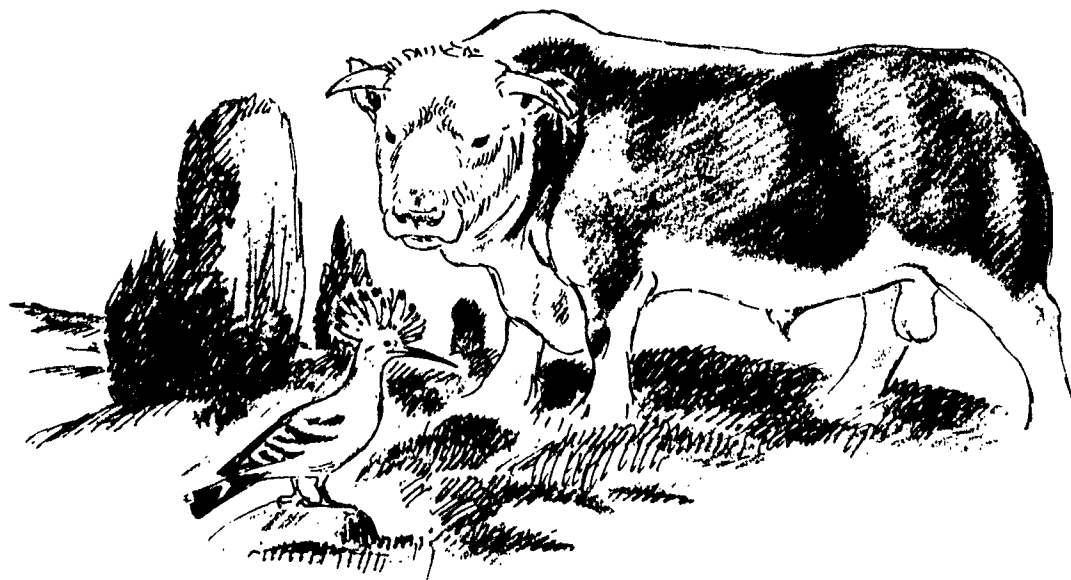
Da dukkede pludselig et syn frem gennem hulvejene i lyngen, som fik os til at gnide øjnene: En ung pige med langt lyst rødligt hår kom galopperende på en flot hvid skimmel op gennem hulvejen, så håret stod i en bølge efter hende. Nu er stedet meget afsides og øde, så hun blev vist lige så overrasket som vi, da hun så

os, og standsede. Vi bød hende på frokost og Jens fremviste en voldsom interesse – for hesten, som viste sig at hedde Kavaller. Vi satte frokosten til livs og fortalte om vore gøremål – hun hed Jonna og spillede i et orkester og tog sig hver dag en tur gennem landskabet på Kavaller. Man har jo oplevet en del måltider gennem et langt liv. Enkelte husker man, og til dem hører denne frokost.

Længe efter vores hjemkomst ringede Jens ret ophidset og hævdede, at han havde set Jonna på TV, spillende i et syd-jysk orkester.

Jens gik i øvrigt godt i spand med jyderne. Han har jo haft en jysk barndom på landet ved Randers – derfra hans jyske tonefald. Jyderne er også tit gode fortællere og kan tit have samme tendens til »røverhistorier« som Jens – og more sig over ganske de samme ting.

Engang kom vi ud til en af mine barndomskammerater, Svend Børge, som er af taterslægt og bor i en lille ejendom i

Jens ved »Elverhøj«, Rø, Bornholm.

kanten af en stor skov. En af hans grise var just slagtet og et par kilo af den endt som flæskefars. Den var Svend Børge just i færd med at forvandle til store saftige frikadeller, der blev serveret med en rigtig gammeldags kraftig hvid sovs, der næsten kunne stå selv. Her genså Jens en af sin jyske barndoms hofretter, der ellers kun levede som et sødt minde, så Svend Børge behøvede slet ikke at nøde tre gange, som etiketten ellers byder.

Bagefter begyndte de to så at fortælle røverhistorier, og den fik ikke for lidt – måske havde Jens i virkeligheden her fundet sin overmand, men han gav godt igen og alle morede sig kongeligt. En røverhistorie skal jo mødes med åbent

sind og ikke med skeptiske miner, som kun slår den ihjel. Og dem var der ingen af her.

Da Hærvejsstudierne lakkede mod enden efter 10 år med utallige vandringer langs de gamle spor fra Limfjorden til grænsen, sjokkede Jens og jeg en dag af sted i vores vanlige sindige gangart, for vi skulle jo hele tiden have tid til at se os om og gøre nye iagttagelser. Da blev vi overhalet af en mand, som i rask march med rygsæk og flotte vandrestøvler lagde de lange mile bag sig. Han lignede en russisk krigsveteran med hele brystet overhængt af farvestrålende medailler.

Han standsede dog op for et kort øjeblik at lade os vide, at med den fart ville vi aldrig slå nogle rekorder. Vi spurgte til

Jens hilser på bautaen Hellig Haagen i Almindingen.

Jens prøver at få en rokkesten til at bevæge sig – forgæves.

gengæld, hvad alle hans medailler betød, og med synlig stolthed forklarede han, at de stammede fra alle hans marcher på Hærvejen gennem årene, og han mente allerede at være Hærvejens konge, fordi han havde tilbagelagt flere kilometer end nogen anden ad dens gamle spor.

Vi prøvede spagfærdigt at bemærke, at vi måske havde gået endnu længere, men vi kunne jo ikke give noget tal. Han spurgte efter vore medailler, og da vi aldrig havde fået en eneste, var han færdig med os og betragtede vores lidet glørværdige fremtoning med udtrådte tennissko og Jens med sin lasede skuldertaske med synlig skepsis. Da vi prøvede at forklare, at vi ville kortlægge vejens gamle spor, trak han sit kort frem og

viste, hvor den gik – den var jo kortlagt for længst.

Jens kalder som sagt sig selv for »lave-re jæger«, men af lang erfaring ved jeg, at han også er samler, og de to ting hører vist ofte sammen. Det var altid ganske uberegneligt, hvad han fandt på vore ture og ville have med hjem. Kunstner er han jo også, og for sit indre øje kunne han lynhurtigt se, hvad der kunne komme ud af en mærkeligt formet trærod, en udtørret gren, et stykke knogle i skovbunden – for slet ikke at tale om, hvad han kunne finde på stranden af ilanddrevne planker og andre mærkelige genstande.

Når vi efter en dag i terrænet nærmede os bilen, var han altid belæsset fra top til tå med alle disse underlige ting. Og

selv om jeg kunne være noget skeptisk i den situation, måtte jeg jo senere indrømme, at det ikke havde været forgæves, når netop disse ting på forunderlig vis var blevet forvandlet til små og store kunstværker i hans hænder. Den, der har besøgt hans hjem, vil vide, hvad jeg taler om.

Jeg må jo også nævne, hvor lærerigt det har været at opleve naturen sammen med Jens. Han har øje for ting, som en anden bonderod slet ikke opfatter, og på

den måde har han været med til at åbne mine øjne for mange af naturens små vidundere, som jeg næppe ellers ville have sanset.

Undervejs har vi overnattet utallige steder. Jeg var mest bekymret for et tårnværelse med en blå dame på et slot, da jeg ikke kendte til, hvordan Jens reagerede på sligt, men det tog han som den naturligste ting i verden, og hun kom ikke til at spolere vores nattesøvn.

Et pudsigt resultat af det hele blev, at Jens – egentlig utilsigtet – kom til at illustrere nogle af de danske folkesagn, som tit var knyttet til de steder, vi besøgte, f.eks. om spillemanden, der faldt ned i en ulvegrav og måtte spille hele natten for at holde vilddyret, der også var faldet i, på afstand. Og foruden sagnene vil den, der blader en af disse bøger igennem, opdage, at intet hærvejsmotiv optræder uden et dyr eller fugl i motivet – det blev det hele jo ikke dårligere af.

